

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 8/17

Luxemburg, 26 januari 2017

Arresten in de zaken C-604/13 P Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG/Commissie, C-609/13 P Duravit AG, Duravit SA en Duravit BeLux SPRL/BVBA/Commissie, C-611/13 P Hansa Metallwerke AG, Hansa Nederland BV, Hansa Italiana Srl, Hansa Belgium, Hansa Austria GmbH/Commissie, C-613/13 P Commissie/Keramag Keramische Werke GmbH, Koralle Sanitärprodukte GmbH, Koninklijke Sphinx BV, Allia SAS, Produits Céramiques de Touraine SA, Pozzi Ginori SpA en Sanitec Europe Oy, C-614/13 P Masco Corp., Hansgrohe AG, Hansgrohe Deutschland Vertriebs GmbH, Hansgrohe Handelsgesellschaft mbH, Hansgrohe SA/NV, Hansgrohe BV, Hansgrohe SARL, Hansgrohe Srl, Hüppe GmbH, Hüppe GesmbH, Hüppe Belgium SA/NV en Hüppe BV/Commissie, C-618/13 P Zucchetti Rubinetteria SpA/Commissie, C-619/13 P Mamoli Rubinetteria SpA/Commissie, C-625/13 P Villeroy & Boch AG/Commissie, C-626/13 P Villeroy & Boch Austria GmbH/Commissie, C-636/13 P Roca Sanitario SA/Commissie, C-637/13 P Laufen Austria AG/Commissie, C-638/13 P Roca SARL/Commissie, C-642/13 P Villeroy & Boch Belgium NV/Commissie en C-644/13 P Villeroy & Boch SAS/Commissie

Pers en Voorlichting

Het Hof wijst het merendeel van de hogere voorzieningen van de ondernemingen die aan het kartel op de markt van badkamersanitair hebben deelgenomen af

Bij besluit van 23 juni 2010¹ heeft de Commissie geldboeten voor in totaal meer dan 622 miljoen EUR opgelegd aan 17 fabrikanten van badkamersanitair omdat zij deel hadden genomen aan één enkele voortdurende inbreuk in de sector van het badkamersanitair. Volgens de Commissie hadden die ondernemingen geregeld deelgenomen aan mededingingsverstorende bijeenkomsten in verschillende periodes tussen 16 oktober 1992 en 9 november 2004 op de volgende grondgebieden: België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Nederland en Oostenrijk. De Commissie was tot het besluit gekomen dat de onderlinge afstemming van de jaarlijkse prijsverhogingen en andere prijsstellingsfactoren, alsook de openbaarmaking en uitwisseling van commercieel gevoelige informatie waartoe die ondernemingen waren overgegaan, een kartel opleverde. De producten waarop die inbreuk betrekking had, waren volgens de Commissie kranen en fittingen, douchewanden en hun accessoires en keramische producten.

Meerdere van de ondernemingen waaraan de Commissie een sanctie had opgelegd, hebben beroep ingesteld bij het Gerecht van de Europese Unie om om de nietigverklaring van het besluit van de Commissie en/of verlaging van de opgelegde geldboetes te verzoeken.

Bij arresten van 16 september 2013² heeft het Gerecht het besluit van de Commissie gedeeltelijk nietig verklaard voor zover het sommige van die ondernemingen betrof en in bepaalde gevallen de hun opgelegde geldboete verlaagd³ en de beroepen van de overige ondernemingen verworpen⁴.

¹ Besluit C(2010) 4185 final van de Commissie van 23 juni 2010 inzake een procedure op grond van artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (zaak COMP/39092 – Badkamersanitair).

² Zaken: [T-364/10](#), [T-368/10](#), [T-373/10](#), [T-374/10](#), [T-382/10](#) et [T-402/10](#), [T-375/10](#), [T-376/10](#), [T-378/10](#), [T-380/10](#), [T-386/10](#), [T-379/10](#) et [T-381/10](#), [T-396/10](#), [T-408/10](#), [T-411/10](#), [T-412/10](#), zie PC nr. [108/13](#).

³ Namelijk Keramag Keramische Werke (Duitsland), Koralle Sanitärprodukte (Duitsland), Koninklijke Sphinx (Nederland), Allia (Frankrijk), Produits Céramiques de Touraine (PCT, Frankrijk), Pozzi Ginori (Italië), Sanitec Europe (Finland), Wabco Europe (België), Wabco Austria (Oostenrijk), Trane (Verenigde Staten), Ideal Standard Italia (Italië), Ideal

Sommige van de ondernemingen en ook de Commissie hebben bij het Hof van Justitie hogere voorziening ingesteld tegen deze arresten.

Bij zijn arresten van heden wijst het Hof de hogere voorzieningen van de volgende ondernemingen af: **Aloys F. Dornbracht, Duravit BeLux en de Duitse en Franse vennootschappen Duravit, Hansa Metallwerke, Hansa Nederland, Hansa Italiana, Hansa Belgium, Hansa Austria, Masco, Hansgrohe Deutschland Vertriebs, Hansgrohe Handelsgesellschaft, de Duitse, Belgische, Franse, Italiaanse en Nederlandse vennootschappen Hansgrohe, Hüppe Belgium, de Oostenrijkse, Belgische en Nederlandse vennootschappen Hüppe, Zucchetti Rubinetteria, Mamoli Rubinetteria, Villeroy & Boch Austria, Roca Sanitario, Roca, Villeroy & Boch Belgium en de Duitse en Franse vennootschappen Villeroy & Boch.** In een deel van die zaken heeft het Hof echter de gronden van het bestreden arrest vervangen omdat het van oordeel was dat het Gerecht in zijn motivering blijk had gegeven van een onjuiste rechtsopvatting.

Met betrekking tot **Keramag Keramische Werke**, voorheen Keramag Keramische Werke genaamd, **Koralle Sanitärprodukte, Koninklijke Sphinx, Allia, Produits Céramiques de Touraine, Pozzi Ginori en Sanitec Europe** heeft het Hof de hogere voorziening van de Commissie onderzocht en vastgesteld dat het Gerecht in de eerste plaats zijn motiveringsplicht niet was nagekomen en de regels inzake de bewijslevering had geschonden omdat het geen bewijswaarde had toegekend aan de verklaringen van Roca die ten behoeve van haar clementieverzoek waren afgelegd, door zich uitsluitend te baseren op overweging 586 van het litigieuze besluit, waarin een ander stuk is samengevat, zonder overweging 556 van het litigieuze besluit, dat op die verklaringen betrekking heeft, en de inhoud van die verklaringen te onderzoeken. In de tweede plaats heeft het Gerecht blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting met zijn oordeel dat de Commissie verplicht was om aanvullend bewijs aan te dragen omdat een verklaring die ten behoeve van clementie is afgelegd niet een andere dergelijke verklaring kan bevestigen. Ook heeft het Gerecht blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door als eis te stellen dat uit de tabel betreffende de bijeenkomst van de Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) van 25 februari 2004 op zich moest blijken dat de inbreuk in kwestie had plaatsgevonden, zonder dat de andere bewijzen en aanvullende toelichtingen, met name die in het clementieverzoek van Ideal Standard, in aanmerking waren genomen. Bovendien heeft het Gerecht ten onrechte niet onderzocht of de maandelijkse tabellen met daarin vertrouwelijke verkoopcijfers de verklaringen van Ideal Standard en Roca konden bevestigen. Het Hof heeft het desbetreffende arrest van het Gerecht dan ook vernietigd voor zover daarin 1) het besluit van de Commissie gedeeltelijk nietig was verklaard op basis van een onvolledig onderzoek van dat besluit en het bewijs, 2) is beslist dat een bevestigend bewijsstuk niet als bevestiging voor de vaststelling van de prijzen tijdens de bijeenkomst van de AFICS kon dienen, 3) niet de bewijswaarde is onderzocht van bepaalde bewijsstukken die in het besluit van de Commissie waren vermeld en 4) niet is nagegaan of het bewijs, globaal onderzocht, zich wederzijds kon versterken. Het Hof heeft beslist om de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor zover het het vernietigde deel van het betrokken arrest betreft.

Wat **Laufen Austria** betreft, heeft het Hof het arrest van het Gerecht vernietigd voor zover daarin was geoordeeld dat de Commissie geen fout had begaan door de omzet van de groep Roca in aanmerking te nemen voor de toepassing van het plafond van 10 % met betrekking tot de periode waarvoor Laufen Austria alleen verantwoordelijk is gehouden voor de inbreuk. Het Hof merkt in dat verband op dat, aangezien een moedermaatschappij niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor een inbreuk die haar dochteronderneming heeft gepleegd voordat zij die had overgenomen, de Commissie voor de berekening van het plafond van 10 % rekening moet houden met de eigen omzet die deze onderneming heeft behaald in het boekjaar voorafgaand aan de vaststelling van

Standard (Duitsland), Roca Sanitario (Spanje), Roca (Frankrijk), Villeroy & Boch (Duitsland), Duravit (Duitsland, Frankrijk en België).

⁴ Namelijk: Masco Corp (Verenigde Staten), Mamoli Rubinetteria SpA (Italië), Zucchetti Rubinetteria SpA (Italië), Rubinetteria Cisa SpA (Italië), Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG (Duitsland), Hansa Metallwerke AG e.a. (Duitsland), Laufen Austria AG (Oostenrijk), Villeroy & Boch Austria GmbH (Oostenrijk), Villeroy & Boch SAS (Frankrijk) en Villeroy & Boch – Belgium (België).

het besluit waarbij voor de inbreuk een sanctie wordt opgelegd. Bijgevolg heeft het Gerecht blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen een eerste periode, waarin de dochteronderneming alleen aansprakelijk wordt gehouden voor de inbreuk, en een tweede periode, waarin de moedermaatschappij hoofdelijk met haar dochteronderneming aansprakelijk wordt gehouden voor de inbreuk, het Unierecht de Commissie er niet toe verplicht dat zij nagaat of het deel van de geldboete voor de betaling waarvan de moedermaatschappij niet hoofdelijk aansprakelijk wordt gehouden, onder het plafond van 10 % van de omzet van alleen de dochteronderneming blijft. Het Hof beslist om de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor een uitspraak op het verzoek om verlaging van de opgelegde geldboete.

Badkamersanitairkartel

<u>Ondernemingen</u>	<u>Door de Commissie opgelegde geldboeten</u>	<u>Beslissing van het Gerecht</u>	<u>Beslissing van het Hof</u>
Duravit (Duitsland) Duravit (Frankrijk) Duravit BeLux (België)	25,23 miljoen EUR aan Duravit 2,47 miljoen EUR hoofdelijk aan Duravit BeLux en Duravit 1,57 miljoen EUR hoofdelijk aan Duravit en Duravit	Gedeeltelijke nietigverklaring Boetes gehandhaafd T-364/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-609/13 P
Villeroy & Boch Austria (Oostenrijk) Villeroy & Boch (Duitsland) Villeroy & Boch (Frankrijk) Villeroy & Boch Belgium (België)	54,44 miljoen EUR aan Villeroy & Boch (moedermaatschappij) 6,08 miljoen EUR hoofdelijk aan Villeroy & Boch Austria en Villeroy & Boch 2,94 miljoen EUR hoofdelijk aan Villeroy & Boch Belgium en Villeroy & Boch 8,07 miljoen EUR hoofdelijk aan Villeroy & Boch Frankrijk en Villeroy & Boch TOTAAL: 71,53 miljoen EUR	Gedeeltelijke nietigverklaring Boetes gehandhaafd T-373/10 T-374/10 T-382/10 T-402/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-625/13 P , C-626/13 P , C-642/13 P en C-644/13 P
Hansa Metallwerke (Duitsland) Hansa Nederland (Nederland) Hansa Italiana (Italië) Hansa Belgium (België) Hansa Austria	10,33 miljoen EUR aan Hansa Metallwerke 2,25 miljoen EUR hoofdelijk aan Hansa Austria en Hansa Metallwerke 2,07 miljoen EUR hoofdelijk aan Hansa Italiana en Hansa Metallwerke	Verwerping van het beroep Boetes gehandhaafd T-375/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-611/13 P

(Oostenrijk)	112 974 EUR hoofdelijk aan Hansa Belgium en Hansa Metallwerke 0 EUR aan Hansa Nederland BV en Hansa Metallwerke AG		
Mamoli Robinetteria (Italië)	1,04 miljoen EUR	Verwerping van het beroep Boetes gehandhaafd T-376/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-619/13 P
Masco (Verenigde Staten) Hansgrohe (Duitsland) Hansgrohe Deutschland Vertriebs (Duitsland) Hansgrohe Handelsgesellschaft (Oostenrijk) Hansgrohe (België) Hansgrohe (Nederland) Hansgrohe (Frankrijk) Hansgrohe (Italië) Hüppe (Duitsland) Hüppe (Oostenrijk) Hüppe Belgium (België) Hüppe (Nederland)	Geen boete opgelegd	Verwerping van het beroep T-378/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-614/13 P
Keramag Keramische Werke (Duitsland) Koralle Sanitärprodukte (Duitsland) Koninklijke Sphinx (Nederland) Allia (Frankrijk) Produits Céramiques de Touraine (PCT, Frankrijk) Pozzi Ginori (Italië)	9,87 miljoen EUR aan Sanitec Europe 26,07 miljoen EUR hoofdelijk aan Keramag en Sanitec Europe 1,40 miljoen EUR hoofdelijk aan Sphinx en Sanitec Europe 4,58 miljoen EUR hoofdelijk aan Allia en Sanitec Europe 2, 53 miljoen EUR hoofdelijk aan PCT, Allia en Sanitec Europe 4,52 miljoen EUR hoofdelijk aan	Gedeeltelijke nietigverklaring Boetes nietig verklaard voor Allia en PCT Hoofdelijk bedrag van de geldboete beperkt tot 50,58 miljoen EUR in plaats van 57,69 miljoen EUR T-379/10	Vernietiging van het arrest Terugverwijzing van de zaak naar het Gerecht C-613/13 P

Sanitec Europe (Finland)	Pozzi Ginori en Sanitec Europe 5,23 miljoen EUR hoofdelijk aan Koralle en Sanitec Europe 3,50 miljoen EUR aan Koralle	T-381/10	
Aloys F. Dornbracht (Duitsland)	12,52 miljoen EUR	Verwerping van het beroep Boete gehandhaafd T-386/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-604/13 P
Zucchetti Rubinetteria (Italië)	4 miljoen EUR	Verwerping van het beroep Boete gehandhaafd T-396/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-618/13 P
Roca Sanitario (Spanje)	17,70 miljoen EUR hoofdelijk met Laufen Austria en 6,70 miljoen EUR hoofdelijk met Roca Frankrijk	Verlaging van de hoofdelijk met Roca Frankrijk opgelegde boete: 6,298 miljoen EUR T-408/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-636/13 P
Laufen Austria (Oostenrijk)	32 miljoen EUR, waarvan 17,70 miljoen EUR hoofdelijk met Roca Sanitario en 14,30 miljoen EUR individueel	Verwerping van het beroep Boete gehandhaafd T-411/10	Vernietiging van het arrest Terugverwijzing van de zaak naar het Gerecht C-637/13 P
Roca (Frankrijk)	Hoofdelijk met Roca Sanitario (Frankrijk): 6,70 miljoen EUR	Verlaging van de boete: 6,298 miljoen EUR T-412/10	Afwijzing van de hogere voorziening C-638/13 P

NOTA BENE: Bij het Hof van Justitie kan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld tegen een arrest of een beschikking van het Gerecht. In beginsel heeft de hogere voorziening geen opschortende werking. Indien de hogere voorziening ontvankelijk en gegrond is, vernietigt het Hof de beslissing van het Gerecht. Ingeval de zaak in staat van wijzen is, kan het Hof de zaak zelf afdoen. In het omgekeerde geval verwijst het de zaak naar het Gerecht, dat aan de door het Hof in het kader van de hogere voorziening gegeven beslissing is gebonden.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De volledige tekst van de arresten ([C-604/13 P](#), [C-609/13 P](#), [C-611/13 P](#), [C-613/13 P](#), [C-614/13 P](#), [C-618/13 P](#), [C-619/13 P](#), [C-625/13 P](#), [C-626/13 P](#), [C-636/13 P](#), [C-637/13 P](#), [C-638/13 P](#), [C-642/13 P](#), [C-644/13 P](#)) is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170